

lés újkőkori házaitól. Megállapíthattuk, hogy ezen a helyen már csupán a falu perifériális része volt, amit néhány cölöpnyom és szórványos cserépanyag jelzett. Itt befejezve a kutatásokat Ny-i irányba jelöltünk ki újabb szelvény sorokat (amelyeknek az összes alapterülete 96 m² volt). E területen nagyobb mennyiségben rézkori (Bolerázi stílusú) cserepek és rendkívül szétszántott házaknak (legalább kettőnek) a nyomai voltak jelen. A paticsmaradványok minden valószínűség szerint egy újabb rézkori (java rézkor végi, boherázi) településre utalnak. Szerkezetükre, alakjukra utaló egyéb nyomokat (például cölöphelyeket) nem észleltünk. E házaktól távolabb igen jellegzetes formájú (alul kiszélesedő) szarmata objektumok, valamint ugyanilyen korú cserepek és állatcsontok kerültek elő.

ORAVECZ HARGITA

365. Tiszatarján, Nemesi-földek
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Sza

Tiszatarján, Nemesi-földek nevű határrész területének előzetes régészeti állapotfelmérése során a már működő kavicsbányától közvetlenül D-re, a Tiszatarján felé vezető műút jobb oldalán húzódó homokos dombvonulaton egy nagy kiterjedésű, őskorból és római császárkorból származó megtelepedés nyomaira bukkantunk. A lelőhely szinte teljesen lefedi a vizsgált területet, és mivel a bányabővítés erre a részre is vonatkozik, ezért a működési engedély kiadását erre a részre nem javasoltuk.

Koós JUDIT

366. Tiszaug, Homokbánya
(Bács-Kiskun megye) Sza, Á

A Felsőtéglá Bt. a tiszaugi híd építéséhez homokbányát nyitott a 44-es műút mellett, a hídtól kb. 1,5 km-re. Az engedélyezési eljárás során a múzeum jelezte, hogy a területen két régészeti lelőhely van, melyek feltárása után lehet a bányaművelést megkezdeni. Az időközben kialakult árvízveszély és a bevezetett vészhelyzet miatt még a régészeti feltárás előtt megkezdődött a homok kitermelése. Így megmenteni csak a földmunkák során előkerült objektumokat lehetett. Feltártunk 14 sírt, ebből 7 nyújtott csontvázas, megközelítőleg K-Ny-i tájolású, melléklet nélküli volt. Előkerült egy zsugorított, melléklet nélküli sír, valamint 6 kirabolt szarmata sír. Egy valószínűleg Árpád-kori ház átvágására kerülhetett még sor. A leletmentésen a múzeumi szervezet minden régésze és a régészeti osztály munkatársai vettek részt.

SOMOGYVÁRI ÁGNES

367. Tiszaug, Legyes-tanya
(Bács-Kiskun megye) U, N

2000 augusztusában kezdtük el a megelőző feltárást, mert a területen bányát nyitottak, az innét kitermelt földet a tiszaugi híd építéséhez használták fel.

A feltárás során az alföldi vonaldíszes kultúra emlékeit találtuk meg. Nagy számban kerültek elő edénytöredékek, kovapengék, kagylók. A leletanyag egy része gödrökből került elő, egy részét pedig kb. 40–50 cm-es mélységből elszórtan, objektumhoz nem köthetően találtuk meg. Előkerült egy ÉK-D-i tájolású zsugorított sír is. A területen egy népvándorlás kori házat és körárkot is feltártunk.

SOMOGYVÁRI ÁGNES

368. Tolnanémedi határa
(Tolna megye) Ő, Kö, I

A településen 1999. december 8-án végeztünk légi felderítést, 2000. március 7-én pedig terepbejárást.

Gyánti-földek: A már ismert lelőhelyen (Gyánt közepkori mezőváros) nagyszámú, jó minőségű leletanyagból gyűjtöttünk mintát, azonosítottuk a(z egyik?) templom maradványait téglá- és kőtöredékek, valamint embercsont-maradványok alapján. Ugyanitt egy kiszántott kőfalat is észleltünk. A légi felvételeken látható lineáris nyomok (telekhatárok és/vagy utak) a legintenzívebb leletszóródástól Ny-DNy irányban, a területet ÉK-DNy irányban átszelő dűlőúttól Ny-ra található, ahol szintén középkori cserepeket találtunk, de jóval kevesebbet.

Gyánti-földek-Vasúti hídfő: A vasúti töltés és a Kapos közt, ahol légi felvételen gödrök foltjai láthatók, őskori és középkori cserepeket találtunk, jórészt a Torma István 39. sz. lelőhelyét rejtő magaslaton, de néhányat az attól DNy-ra lévő légi fotós lelőhelyen is.

2000. június 22-én újabb légi felderítést végeztem a település fölött. Újabb felvételeket készítettem a Gyánti-földeken található lelőhelyekről.

Koma-sziget: Ismeretlen korú (késő középkor?, török kor?) település (?) gödörfoltjait regisztráltam.

Úrbéri-földek: Ismeretlen korú és eredetű foltokról, lineáris nyomokról készítettem felvételeket.

BERTÓK GÁBOR

369. Tornakápolna, Hely-föld
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő

A 2000. október 24. és december 31. között végzett terepbejárássunk során regisztráltuk a lelőhelyet, amely Tornakápolna határában, a településről Színpetribe vezető út mentén, egy dombtetőn terül el. A kis magánparcellákban a betakarítás után jártunk, viszonylag jó észlelési körülmények mellett kevés őskori kerámiát találtunk.

CZAJLIK ZOLTÁN

370. Tornaszentandrás, Telek-dűlő
(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Sza, A, Á

A 2000. október 24. és december 31. között végzett terepbejárássunk során regisztráltuk a lelőhelyet, amely a

jelenlegi településtől DNy-ra, egy enyhén a Bódva-völgy fölé emelkedő domboldalon terül el. A szántásban, jó észlelési körülmények mellett viszonylag sok őskori kerámiát, szórványosan császárkori, avar kori és Árpád-kori töredékeket, valamint vassalakat találtunk. A lelőhely azonosítható a Dénes György által 1973-ban bejelentett (MNM Régészeti Adattár I.32/1973).

CZAJLIK ZOLTÁN

371. Tornyiszentmiklós határa

(Zala megye) B, Kö, Kk

2000 tavaszán dr. Kvassay Judit és Frankovics Tibor, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai az M70 út nyomvonalán terepbejárást végeztek. A *Külső-Pálka* nevű határrészében, az Ó-Lendva-patakba folyó Lendvaújfalui (Bodorvölgyi-) patak egykori medrének északi partján, egy szigetszerű kiemelkedésen, 240×100 m-es területen, elszórtan felszíni leleteket gyűjtöttek, melyeket középkorinak határoztak meg, és 14. sz. lelőhelyként regisztráltak.

2000. november 15. és 21. között szondázó ásatást végeztünk ebben a határrészben, melynek célja a terepbejárás során talált lelőhely intenzitásának megállapítása volt. A mintegy 180 m² nagyságú kutatott területen azonban egyetlen régészeti objektum vagy jelenség sem került elő. A területen felszíni leleteket sem tudtunk gyűjteni.

A *Nagyszegi-dűlő* nevű határrészben, a Kerka-folyó holt ága és az Ó-Lendva-patak fölé magasodó domb tetőjén egy 150 m átmérőjű területen őskori települést találtak. A felszíni leleteket kora vaskorinak és római korinak (?) határozták meg, a lelőhelyet 13. számmal regisztrálták.

2000. november 21–27. között a dűlőben szondázó ásatást végeztünk, melynek célja a terepbejárás során talált lelőhely intenzitásának megállapítása volt.

A közelgő fagyos időszak miatt nem tártuk fel az eredetileg tervezett 200 m²-t, mivel már a kutatóárok ásásának kezdetén, alig több, mint 40 m²-nyi területen öt objektum került elő: egy árok-, valamint két gödör-részlet és két cölöplyuk. A jelenségek és a feltárt leletanyag alapján a késő bronzkori halomsíros kultúra kései szakaszának települését határoztuk meg.

A *Tüske-dűlő* nevű határrészben, az Ó-Lendva-patak északi partjára lejtő domboldalon egy 120×80 m-es területen, elszórtan felszíni leleteket gyűjtöttek, melyeket késő középkor-kora újkorinak határoztak meg, és 15. számmal regisztráltak.

2000. november 13–14-én szondázó ásatást végeztünk a dűlőben, melynek célja a terepbejárás során talált lelőhely intenzitásának megállapítása volt. A mintegy 200 m² nagyságú kutatott területen azonban egyetlen régészeti objektum vagy jelenség sem került elő, annak ellenére, hogy felszíni leleteket ismét sikerült gyűjtenünk.

P. BARNA JUDIT

372. Tótkomlós határa

(Békés megye) B, Szk, Sza, LT, N, A, Á, Kk

Az egykori Maros-ág, a Battonyától Békéssámsonig húzódó Száraz-ér rehabilitációs munkáira 2000-ben került sor. A megyei múzeumi szervezet erejéhez és idejéhez mérten figyelemmel kísérte a munkálatokat és terepbejárásokkal igyekezett tisztázni az érpárt településtörténetét.

Tótkomlós határában a Barta-mezőn kilenc, az 53-as táblában három, a Viharsarok TSz állattelepén egy, a régi Dögtemető közelében egy, a Szőlő-dűlőben kettő, a szennyvíztisztító telepen egy, a Haladás TSz állattelepén kettő, a Melindai Új-osztások határrészben öt régészeti lelőhelyet határoztunk meg (40–63. sz.). Ezekről a területekről bronzkori, szkíta, szarmata, kelta, gepida, avar, Árpád-kori és késő középkori kerámiaanyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Liska András, Medgyesi Pál.

GYUCHA ATTILA

373. Tök, Templomrom

(Pest megye) Kö

A templomrom (műemléki törzsszáma: 7389) Tök községtől ÉK-re, a szőlők között található. Falaiból a félköríves záródású szentély és a téglalap alakú hajó É-i fala maradt meg magasan. A szentély K-i fala nagyrészt kiromlott, a templom többi, mára már elpusztult fala az ásatás után csupán csak sejthető volt a földfelszínen. A romot először Arányi János, később Foerk Ernő mérte fel.

A templomrom valószínűleg az 1278-ban említett Tök (Tek) falu plébániatemplomának romja. A környéket ismertető 1401. évi részletes határjáró oklevél már hallgat a faluról, majd az első, biztosan a mai településre vonatkozó adat 1467-ből származik, mikor az a Marótiak birtokában volt. A környék régészeti terepbejárása során (MRT 7. k. 35/3., 10., 11.) ismertté vált, hogy a templom körüli szőlőkben talált legkésőbbi kerámiaanyag a 13. századra – a mi gyűjtésünk szerint a 14. századra – keltezhető. A 15. században újjátelepült falu plébániatemploma a mai református templom helyén található, mely alatt 1995-ben G. László Judit középkori templommaradványokat figyelt meg leletmentésekor.

A templomrom feltárásakor meghatároztuk a templom építési rétegét, és egy arra feltöltött kb. 10 cm vastag sárga agyagréteget. Ennek felszíne igazodott a templom alapozási padkájához. Minden bizonnyal itt, vagy néhány centiméterrel magasabban volt a padlószint (szintje a romterületen talált alappontot 50,00 m-nek tekintve 48,96 m). A szentély járósintje eredetileg ugyanilyen mélyen helyezkedett el, erre utal a szentély alapozási padkája, ám sajnos a későbbi bolygatások mindent megsemmisítettek ebből a feltételezett padlóból. Később a szentély járósintjét megemelték. Előkerült ugyanis egy sekély, mészhabarcba rakott kövekből álló alapozás, mely a két diadalívpillért kötötte össze, ez lehetett a szentélylépcső alapozása. Előkerült a diadalív É-i és D-i pillérének L alakban kváderkövek-